

Зразки розв'язання задач

Тренувальні збори з лінгвістики.

Друга особиста олімпіада

(за матеріалами московських олімпіад)

1. Давньоісландська

Форма знахідного відмінка збігається з основою іменника. Називний відмінок утворюється таким чином:

- Якщо єдиний голосний основи довгий або æ, а основа закінчується на передньоязиковий сонорний / або n, то остання літера основи подвоюється.
- Інакше до основи додається -r.

Відповідь до завдання 1:

Називний відмінок	Знахідний відмінок	Переклад
bógr	bóg	лопатка (тварини)
gómr	góm	піднебіння
matr	mat	їжа
múll	múl	мул
selr	sel	тюлень
svanr	svan	лебідь
þjónn	þjón	слуга

Відповідь до завдання 2: оскільки звук æ, як і довгі звуки, спричиняє подвоєння, його є сенс також уважати довгим.

Автор задачі — Олександр Піперськи.

2. Гвандара

У мові використовують дванадцяткову систему числення. Словник основних чисел:

Число	Назва
1	da
2	bi
3	ugu
4	furu
5	biyar
6	shide
7	bo'o
8	tager
9	tanran
10	gwom
11	kwade
12	tuni/gume
$144 = 12^2$	wo

Числа записуємо таким чином:

- Числа від 1 до 12, а також 144 записуємо безпосередньо за словником (для числа 12 використовуємо форму **tuni**).
- Для n від 13 до 23 пишемо **tuni mbe B** (тобто $12 + B$), де B — словникова назва числа $n - 12$.
- Для n від 24 до 143:
  - Якщо n ділиться на 12, то пишемо **gume A** (тобто $12A$), де A — словникова назва числа $n/12$.
  - Інакше пишемо **gume A ni B** (тобто $12A + B$), де A — ціла частка, а B — остача від ділення n на 12.

Відповідь до завдання 1:

$$\begin{aligned} \text{gwom} \times \text{gwom} &= \text{gume tager ni furu} \\ \text{shide} \times \text{shide} &= \text{gume ugu} \\ \text{biyar} \times \text{biyar} &= \text{gume bi ni da} \\ \text{bi} \times \text{bi} &= \text{furu} \\ \text{da} \times \text{da} &= \text{da} \end{aligned}$$

Відповідь до завдання 2: $\text{gume biyar} = 60$, $\text{tuni mbe bi} = 14$, $\text{gume tanran ni ugu} = 111$.

Відповідь до завдання 3: $20 = \text{tuni mbe tager}$, $90 = \text{gume bo'o ni shide}$, $132 = \text{gume kwade}$.

Автор задачі — Ксенія Гілярова.

3. Уйгурська мова

Усі слова умовно поділимо на два типи: «тверді» та «м'які». Літери *a, o, y* і тверда *q* трапляються тільки у твердих словах, а їхні м'які відповідники *a, o, y* та *k* — тільки у м'яких.

Форми одного слова можна охарактеризувати такою таблицею:

Активний стан	Пасивний стан
основа ₁ + голосна ₁ /нуль + суфікс ₁	основа ₂ + голосна ₂ + приголосна ₂ + суфікс ₂

При цьому:

- Основа₁ та основа₂ збігаються за таким винятком: якщо голосною в основі₂ виступає *e*, то в основі₁ — *a/ə* (залежно від типу слова), а голосна₁ нульова (і навпаки).
- Голосна₁ ненульова тоді й лише тоді, коли голосною₂ є *a/ə*. Крім того, як для активного стану при ненульовій голосній₁, так і для пасивного стану при голосній₂, відмінній від *a/ə*, справджується таке: після губної голосної основи (*o, y, ə* чи *ʊ*) завжди йде губна *y/ʊ* (залежно від типу слова), а після передніх (*a, ə, e, u*) — передня *i*.
- Приголосна₂ — це або *l*, або *n*: варіант *n* уживається замість *l* тоді й лише тоді, коли основа вже містить *l* (дисиміляція).
- Суфікс₁ та суфікс₂ збігаються: це *-maq* у твердих слів та *-mak* у м'яких; зокрема, якщо ми знаємо, який суфікс має хоча б одне слово з пари, то ми знаємо і те, твердими чи м'якими є це слово та його пара.

Відповідь до завдання 1 та завдання 2:

Активний стан	Пасивний стан
созмақ	созулмақ
күтмәк	күтүлмәк
атмақ	етилмақ
алдимақ	алданмақ
улумақ	уланмақ
жулмақ	жулунмақ
тәрмәк	терилмәк
өлчүмәк	өлчәнмәк
сөрүмәк	сөрәлмәк
тахлимақ	тахланмақ
әтмәк	етилмәк
кәсмәк	кесилмәк

Зауважимо, що слово пасивного стану з основою *кесил-*, як і його відповідник активного стану, належить до м'яких слів, адже містить літеру *k*.

Автор задачі — Ілля Іткін.

4. Малагасійська мова

Прості поняття:

Слово	Переклад
faladia	підшва
kitrokely	щиколотка
lohalika	коліно
tany	поле
vary	рис
vozona	шия
zafy	онук
ha-	до відповідного іменника
maham-mahan-	здатний щось робити з відповідним іменником

Складені поняття:

Слово	Складові	Переклад
hafaladia	до + підшва	до підшви
hakitrokely	до + щиколотка	до щиколотки
halohalika	до + коліно	до коліна
mahambozona	здатний + шия	здатний носити на шиї
mahandohalika	здатний + коліно	здатний стати на коліна
tanim-bary	поле рису	рисове поле
zafim-bary	онук рису	паросток рису від стебла
zafin-dohalika	онук рівня коліна	праправнук
zafin-kitrokely	онук рівня щиколотки	прапраправнук
zafim-paladia	онук рівня підшви	прапраправнук

Порядок запису частин відповідає природному порядку складових для української мови (див. таблицю). При цьому якщо слово утворено з двох іменників, то між ними ставиться дефіс, кінцевий звук у іменника міняється на *i* та додається приголосна літера залежно від місця творення першого звука другого іменника: губна *m* для губних та *n* для решти літер; за тим самим принципом вибирається остання літера й у складовій *maha...*. При цьому перший звук другого іменника, якщо він не був проривним (зімкненим), таким стає (*i*, якщо був губно-зубним, перетворюється на губно-губний).

Відповіді на обидва завдання містяться у поданих вище таблицях.

Автор задачі — Олексій Кретов.

5. Давньогрузинська

Словник іменників:

Іменник	Переклад
col	дружина
çqaro	джерело
creml	сльоза
kalak	місто
mašēnebel	будівник
mcbiereba	підступність
metaur	правитель
monašter	монастир

Іменник	Переклад
mṭer	ворог
okro	золото
ṛiṭiaxš	князь
ru	потік
sibrzn	мудрість
siṭqua	промова
sṗaspeṭ	полководець
upala	володарка

Словник прикметників та займенників (займенники в тексті виконують роль прикметників):

Слово	Переклад
ber	старий
cru	брехливий
čuen	наш
didebul	знаменитий
glaxaḳ	бідний
ḳovel	увесь
sauḳuno	вічний
šen	твій

Кожна іменна група (іменник із, можливо, одним чи кількома прикметниками/займенниками перед ним) супроводжується у давньогрузинській мові прийменником, що задає відмінок та граматичне число цієї групи:

Слово	Значення
igi	називний відмінок однини
mit	орудний відмінок однини
mis	родовий відмінок однини
mat	родовий відмінок множини

Порядок слів як в іменній групі, так і в усій фразі такий самий, як в українській мові (не враховуючи прийменників). Прийменник завжди ставлять другим словом у групі.

Суфікси додаються до слів у такому порядку:

1. До всіх слів (крім прийменника) іменної групи, яка стоїть у родовому відмінку: **-isa** для однини, **-ta** для множини.

2. **-j** до всіх слів першої іменної групи та останнього іменника словосполучення.
3. **-ta** до всіх слів першої іменної групи та останнього іменника словосполучення, якщо перша іменна група стоїть в орудному відмінку.

Відповіді до завдання 1:

- ⑦ **sauḡunoj igi ruj**
вічний потік
- ⑧ **ḡaroj igi šenta mat cremłtaj**
джерело твоїх сліз
- ⑨ **siṡḡuaj igi glaxaḡisa mis metaurisa ḡuenisa mis monaṡerisaj**
промова бідного правителя нашого монастиря

Відповіді до завдання 2:

- ⑩ володарка всіх старих ворогів
upalaj igi ḡovelta mat berta mṡertaj
- ⑪ промова мудрості
siṡḡuaj igi sibrznisaj mis
- ⑫ золотом дружини будівника міст
okrojta mit colisa mis mašēnebelisa mis kalaktajta mat
- ⑬ брехлива підступність усіх полководців наших знаменитих князів
cruj igi mcbierebaj ḡovelta mat spaspṡṡta ḡuenta mat didebulta piṡiaxṡtaj

Автор задачі — Яків Тестелець.